

НОВИ ЗАКОН О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА -коментар новина-

IV ПРОГРАМИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА И ЗАВРШНИ ИСПИТИ (чл. 56–78)

Овај део (чл. 56–78) уређује поступак за доношење и објављивање програма образовања и васпитања: програма предшколског васпитања и образовања, предшколског програма, планова и програма наставе и учења основног и средњег образовања и васпитања, школског програма, годишњег плана рада).

У оквиру овог дела (чл. 56–71) интересантно је поменути новине које се односе на дефинисање појма „квалификација”, „стандард квалификације”, начина стицања квалификације, као и да се стандарди квалификација утврђују у складу са законом који уређује национални оквир квалификација.

Квалификација, у смислу Новог Закона, јесте формално признање стечених компетенција и може се стећи формалним или неформалним образовањем, односно поступком признавања претходног учења, док је стандард квалификације основ за стицање квалификације на одређеном нивоу захтевности.

Такође је важно напоменути да, према Новом Закону, основе програма предшколског васпитања и образовања, национални оквир образовања и васпитања, планове и програме наставе и учења основног и средњег општег образовања и васпитања, план и програм наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања, уметничког образовања и васпитања, образовања одраслих и основе васпитног програма, по прибављеном мишљењу Националног просветног савета доноси министар, што је, према одредбама раније важећег Закона, био обрнути случај, односно наведено је доносио Национални просветни савет на предлог министра.

Још једна новина је дефинисање могућности да установа, уз сагласност Савета родитеља, организује екскурзију, студијско путовање и наставу у природи, а да ближе услове за организацију и остваривање екскурзије и наставе у природи прописује министар (чл. 69–70).

Одељак **Праћење и напредовање ученика** (чл. 72–78), који уређује праћење, оцењивање и напредовање ученика, затим владање и општи успех ученика, индивидуални образовни план и завршне испите у основном и средњем образовању, садржи новине које су везане за оцењивање ученика у основном и средњем образовању и утврђивање општег успеха, као и за рокове за полагање испита.

ОЦЕЊИВАЊЕ И НАПРЕДОВАЊЕ УЧЕНИКА (ЧЛ. 73)

Посебно указујемо на одредбе којима се прописује новина да се ученику другог и трећег разреда основног образовања и васпитања који на крају првог полугодишта има недовољне оцене, организује појачан образовно-васпитни рад у току другог полугодишта, о чему наставник води посебну евиденцију.

Новина је да се ученик другог и трећег разреда основног образовања и васпитања који на крају другог полугодишта има недовољне оцене, преводи у наредни разред на основу одлуке одељењског већа, односно више не постоји могућност која је била прописана одредбама раније важећег Закона, да на изричито захтев родитеља, односно старатеља ученик понавља разред.

Ученику завршног разреда основног образовања и васпитања који не положи поправни испит, школа организује полагање испита у складу са општим актом школе.

Ученик завршног разреда основног образовања и васпитања који положи поправни испит, стиче право да полаже завршни испит у основном образовању и васпитању у прописаним роковима.

Ученик завршног разреда средњег образовања и васпитања који не положи поправни испит, може да заврши разред у истој или другој одговарајућој школи у својству ванредног ученика, полагањем испита, уз обавезу плаћања накнаде стварних трошкова које утврди школа. Овим одредбама, за разлику од раније важећег Закона, даје се могућност ученику да и у другој одговарајућој школи заврши разред.

Ученик завршног разреда средњег образовања и васпитања који положи поправни испит, стиче право да полаже матуру у прописаним роковима.

ОПШТИ УСПЕХ (ЧЛ. 75)

Према одредбама Новог закона, општи успех се утврђује на следећи начин:

- за ученика основног образовања и васпитања на крају првог и другог полугодишта – на основу аритметичке средине закључних прелазних бројчаних оцена из обавезних предмета и оцене из владања, почев од шестог разреда;

- за ученика средњег образовања и васпитања на крају првог и другог полугодишта – на основу аритметичке средине прелазних закључних бројчаних оцена из предмета и оцене из владања.

Општи успех се утврђује као: одличан, врло добар, добар, довољан и недовољан.

Посебно се указује на одредбе према којима оцена недовољан (1) није прелазна оцена.

Може се закључити да Нови Закон за утврђивање општег успеха ученика основног и средњег образовања и васпитања уводи термин „прелазна бројчана оцена” и општи успех „недовољан”.

ИНТЕРРЕСОРНА КОМИСИЈА (ЧЛ. 77)

Новина су и одредбе којима се уређује састав и надлежност интерресорне комисије, која врши процену потреба детета, ученика и одраслог за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком (чл. 77).

ЗАВРШНИ ИСПИТИ У ОСНОВНОМ И СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ (ЧЛ. 78)

Одредбама Новог Закона је, у вези са испитима, дефинисано да су завршни испити у основном и средњем образовању и васпитању (који су таксативно наведени) испити на државном нивоу којима се завршава одређени ниво образовања и васпитања и ученик се може уписати на следећи ниво образовања и васпитања на основу резултата постигнутог на одговарајућем испиту, осим специјалистичког и мајсторског испита, с тим да ближе услове којима се уређују завршни испити, прописује министар (чл. 78).

V ПРАВА ДЕТЕТА И УЧЕНИКА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ УЧЕНИКА (чл. 79–88)

Одредбама овог дела Новог Закона уређују се права детета и ученика, обавезе ученика, заштита права, односно право приговора на оцењивање, оцену и испит, утврђивање одговорности ученика, васпитно-дисциплински поступак, васпитне и васпитно-дисциплинске мере, одговорност родитеља, састав и надлежност ученичког парламента.

ПРИЈАВА МИНИСТАРСТВУ РАДИ ЗАШТИТЕ ПРАВА ДЕТЕТА И УЧЕНИКА (ЧЛ. 81)

Министарство ће у поступку одлучивања о пријави ученика, родитеља односно другог законског заступника детета и ученика, који сматра да су му повређена права утврђена овим или другим законом, ако оцени да је пријава основана, у року од осам дана од дана пријема пријаве упозорити установу на уочене неправилности и одредити јој рок за отклањање уочене неправилности од три дана од упозорења.

ПРИГОВОР НА ОЦЕЊИВАЊЕ, ОЦЕНУ И ИСПИТ (ЧЛ. 82)

Прописано је право ученика, његовог родитеља, односно другог законског заступника на приговор на оцену из предмета и владања у току школске године; приговор на закључну оцену из предмета и владања на крају првог и другог полугодишта, приговор на испит. Уочићемо да се новим одредбама прописује само „приговор”, као облик правне заштите, када је у питању оцењивање.

У поступку одлучивања о приговору, уколико се утврди да закључна оцена није изведена у складу са прописима, директор поништава и враћа оцену одељењском већу на разматрање и закључивање, односно решењем поништава закључну оцену и упућује ученика на полагање испита.

Ако директор у сарадњи са стручним сарадником и одељенским старешином оцени да је приговор на оцену из владања основан и да оцењивање није у складу са прописима, упућује га одељењском већу на разматрање и поновно одлучивање, уз учешће стручних сарадника.

Посебно указујемо на новину коју уводи Нови Закон – да је директор дужан да предметном наставнику на чију оцену је уложен приговор, у року од три дана од доношења одлуке достави одлуку, као и да се наставник чија је оцена поништена упућује на стручно усавршавање за област оцењивања и комуникацијских вештина, а уколико појачани педагошко-инструктивни рад у установи и стручно усавршавање наставника не дају позитиван резултат, директор је у обавези да захтева стручно-педагошки надзор над радом тог наставника.

ОДГОВОРНОСТ УЧЕНИКА (ЧЛ. 83)

У оквиру тежих повреда обавеза ученика, које су углавном остале исте, новина су одредбе којима се ближе дефинише тежа повреда обавезе која се односи на понашање ученика у школским и другим активностима које се остварују ван школе, а које школа организује, којима угрожава властиту безбедност или безбедност других ученика, наставника и запослених у школи и које доводи до њиховог физичког и психичког повређивања. Овим одредбама дефинисано је да је такво понашање ученика, не само у школи већ и ван школе, тежа повреда обавезе.

Новина су и одредбе којима је прописано да установа, поред родитеља и одговарајућих органа и сарадника у установи, када је то неопходно, сарађује и са одговарајућим установама социјалне односно здравствене заштите, са циљем дефинисања и пружања подршке ученику у вези са променом његовог понашања.

ОДГОВОРНОСТ РОДИТЕЉА (ЧЛ. 84)

Још једна новина су одредбе члана 84, којима је прописана одговорност родитеља. Овим чланом су таксативно наведени разлози због којих се родитељ, односно други законски заступник позива на одговорност, али и његова обавеза да на позив школе узме активно учешће у свим облицима васпитног рада са учеником, да одмах, а најкасније у року од 48 сати од момента наступања спречености ученика да присуствује настави, о томе обавести школу, да правда изостанке ученика најкасније у року од осам дана од дана престанка спречености ученика да

присуствује настави, одговарајућом лекарском или другом релевантном документацијом, да поштује правила установе.

Такође се овим чланом прописује да школа подноси захтев за покретање прекршајног поступка, односно кривичну пријаву ради утврђивања одговорности родитеља, односно другог законског заступника, из разлога прописаних овим чланом.

ВАСПИТНО-ДИСЦИПЛИНСКИ ПОСТУПАК (ЧЛ. 85)

Одредбе којима се уређује васпитно-дисциплински поступак који школа води за теже повреде обавезе ученика и за повреде забране прописане овим законом, уводе новине:

- о покретању васпитно-дисциплинског поступка, односно доношењу закључка директор одмах, а најкасније наредног радног дана обавештава родитеља, односно другог законског заступника;

- уколико се родитељ, односно други законски заступник који је уредно обавештен, не одазове позиву да присуствује васпитно-дисциплинском поступку, директор поставља одмах, а најкасније наредног радног дана психолога односно педагога установе да у овом поступку заступа интересе ученика, о чему одмах обавештава центар за социјални рад.

Новину представља решење којим је предвиђено да уколико се у току трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик испише из школе, школа је у обавези да у року од 30 дана од дана покретања васпитно-дисциплинског поступка ученику изда исписницу, са напоменом да је против наведеног ученика покренут васпитно-дисциплински поступак, а решење којим је окончан васпитно-дисциплински поступак школа доставља школи у коју се ученик уписао.

Ове одредбе су покушај да се реше ситуације које су се јављале у пракси, применом раније важећег Закона, када нису могли да се воде и окончају васпитно-дисциплински поступци за теже повреде обавезе ученика и за повреде забране, јер се ученик и његов родитељ нису одазивали на позив да присуствују расправи, као и да се реши ситуација уколико се у току трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик испише из школе.

Указујемо на још једну новину. Наиме, уређени су рокови за трајање, односно покретање и окончање васпитно-дисциплинског поступка за учињену тежу повреду обавезе ученика и за учињену забрану.

Директор у року од 30 дана покреће, води и окончава васпитно-дисциплински поступак.

Васпитно-дисциплински поступак покреће се за учињену тежу повреду обавезе ученика најкасније у року од осам дана од дана сазнања, као и за повреду забране прописану чл. 110–112. овог закона, одмах, а најкасније у року од два дана од дана сазнања.

ВАСПИТНЕ И ВАСПИТНО-ДИСЦИПЛИНСКЕ МЕРЕ И ПРАВНА ЗАШТИТА УЧЕНИКА (ЧЛ. 86)

Према одредбама Новог Закона, васпитне мере које могу да се изрекну за лакшу повреду обавеза ученика (опомена, укор одељенског старешине или укор одељенског већа), изричу се на основу (претходног) изјашњавања наставника који остварују наставу у одељењу ученика, у складу са општим актом школе.

Васпитно-дисциплинска мера која се изриче ученику за повреду забране из чл. 110–112. овог закона – премештај ученика од петог до осмог разреда у другу основну школу на основу одлуке наставничког већа, уз сагласност школе у коју

прелази, а уз обавештавање родитеља, односно другог законског заступника – измењена је у односу на меру која је била прописана одредбама претходно важећег Закона, односно према новим одредбама за извршење мере није потребна сагласност родитеља, већ се он само обавештава о изреченој мери. Овим одредбама отклања се могућност неизвршења мере јер родитељ ученика није сагласан.

Рок за подношење жалбе школском одбору на изречену васпитно-дисциплинску меру за извршену тежу повреду обавезе ученика или за повреду забране из чл. 110–112. овог закона, продужен је са три на осам дана од дана достављања решења о утврђеној одговорности и изреченој мери ученику, родитељу, односно другом законском заступнику.

Новину представљају одредбе (чл. 86) којима је прописано да школа, упоредо са изрицањем васпитне, односно васпитно-дисциплинске мере, одређује ученику и обавезу обављања друштвено-корисног односно хуманитарног рада, који се одвија у просторијама школе или ван просторија школе под надзором наставника, односно стручног сарадника. Овакав рад установа одређује ученику у складу са тежином учињене повреде, водећи рачуна о психофизичкој и здравственој способности, узрасту и достојанству ученика, о чему је дужна да одмах обавести родитеља, односно другог законског заступника. Ближе услове о начину, садржају, дужини, месту и времену обављања и другим питањима од значаја за обављање друштвено-корисног односно хуманитарног рада, прописује министар.

Посебно напомињемо да када ученик који је малолетан изврши повреду обавезе, односно забране из чл. 110–112. овог закона, школа одмах, а најкасније наредног радног дана обавештава родитеља, односно другог законског заступника и укључује га у одговарајући поступак.

У Београду, 01.11.2017.

Аутор. Биљана Антић, дипл.правник